

Övergripande
Kommunfullmäktige

Haninge 2050 - Översiktsplan med utblick mot 2070

Samrådshandling

Beslutat datum:

Gäller från datum:

Beslutat av:

Kommunfullmäktige 2024-12-18

Ansvarig:

Kommunstyrelseförvaltningens Samhällsutvecklingsavdelning

Diarienummer:

Giltighetstid:

Tills kommunfullmäktige beslutar att Översiktsplanen är inaktuell

Ersätter tidigare beslut:

Ersätter sju styrdokument; Översiktsplan 2030 – med utblick mot 2050, Stadsutvecklingsplan för Haninge stad – fördjupning av översiktsplanen samt utvecklingsprogrammen för Vendelsö, Brandbergen, Dalarö, Västerhaninge och Tungelsta.

Innehåll

1 Inledning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Omfattning och ansvar.....	5
1.3 Andra styrdokument.....	5
1.4 Läsanvisning - samrådsförslag.....	6
2 Utgångspunkter.....	8
2.1 Haninge i omvärlden.....	8
2.2 Haninge i regionen.....	8
3 Mål med tillhörande utvecklingsstrategier.....	10
3.1 En växande kommun.....	10
3.2 En kommun med goda levnads- och boendemiljöer	12
3.3 En trygg, robust och hållbar kommun	13
4 Utvecklingsinriktning	16
5 Mark- och vattenanvändning	19
5.1 Funktionsblandad bebyggelse	20
5.1.1 Tät blandad stadsbebyggelse.....	20
5.1.2 Utredningsområde.....	21
5.2 Bostadsbebyggelse.....	22
5.2.1 Medeltät bostadsbebyggelse	22
5.2.2 Sammanhållen bostadsbebyggelse.....	22
5.3 Verksamheter.....	23
5.4 Vägtrafik.....	24
5.4.1 Nya vägförbindelser och funktioner.....	24
5.4.2 Utveckling av transportleder	25
5.4.3 Gång- och cykelvägnät.....	25
5.4.5 Rekommenderad väg för farligt gods	26
5.5 Järnväg	26
5.6 Grönområde.....	27
5.7 Natur och friluftsliv	27

5.8 Landsbygd.....	28
5.8.1 Kust och skärgård	29
5.10 Vatten.....	30
6. Riksintressen och andra värden	31
6.1 Riksintressen.....	31
6.1.1 Miljöbalkens 3 kapitel.....	31
6.1.2 Miljöbalkens 4 kapitel.....	34
6.2 Andra värden.....	35
6.2.1 Stora opåverkade områden	35
6.2.2 Vattenskyddsområde.....	35
6.2.3 Ekologiskt särskilt känsliga områden.....	35
6.2.4 Våtmarker	36
6.2.5 Kulturmiljövärden	36
6.2.6 Farligt gods	36
6.2.7 Vibrationer.....	37
6.2.8 Markföroreningar	37
6.2.9 Radon	37
6.2.10 Ras, skred och erosion	37
6.2.11 Översvämning	38
6.2.12 Värme.....	39
6.2.13 Miljökvalitetsnormer	39
6.2.14 Jordbruksmark.....	42
6.3 Anmärkning från Länsstyrelsen	43
7. Miljö- och konsekvensbedömning	43
8. Genomföra och följa upp	43
8.1 Genomförande.....	43
8.1.2 Översiktsplanens roll i den kommunala styrningen.....	43
8.2 Uppföljning.....	44
8.2.1 Planeringsstrategi.....	44
9. Bilagor	45

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Översiktsplanen (ÖP) redovisar huvuddragen i mark- och vattenanvändningen och hur den bebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Översiktsplanen redovisar hur kommunen avser att tillgodose riksintressen och miljö kvalitetsnormer. Kommuner ska, enligt plan- och bygglagen (PBL), ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Förutom att uppfylla lagkraven fungerar översiktsplanen som ett strategiskt inriktningsdokument som tydliggör viljeinriktningen för kommunens framtida utveckling i förhållande till statliga aktörer, regionen, omgivande kommuner och fastighetsaktörer. Den fungerar också som ett gemensamt planeringsunderlag inom kommunens organisation. Översiktsplanen är inte bindande, men ger vägledning vid detaljplanering och övrig utveckling av olika områden.

Kommunens översiktsplan är ett lagstyrt dokument vars namn, innehåll och process för framtagande och aktualitetsprövning styrs av PBL. När ett förslag till översiktsplan har tagits fram ska kommunen samråda med länsstyrelsen, andra berörda kommuner, myndigheter, organisationer och invånare som har intresse av förslaget. Synpunkter som framkommer under samrådet sammanställs och kommenteras i en samrådsredogörelse och därefter revideras förslaget. Det reviderade förslaget går ut på granskning, justeras eventuellt efter inkomna yttranden, och antas därefter av kommunfullmäktige.

En arkivbeständig version och en digital översiktsplan publiceras i samband med beslut om antagande i kommunfullmäktige. Översiktsplanen beslutas av kommunfullmäktige, preliminärt våren 2026.

1.2 Omfattning och ansvar

Översiktsplanen gäller för hela kommunens geografiska område, inklusive havsområden, och för hela kommunorganisationen, men tillämpas på olika sätt inom kommunens nämnder och verksamheter. Den ska inspirera och involvera aktörer som verkar i Haninge till ett långsiktigt utvecklingsarbete. Samverkan mellan kommun, näringsliv, civilsamhälle, invånare och andra aktörer i regionen är viktigt för att uppfylla kraven och förväntningarna på en hållbar samhällsutveckling.

Översiktsplanen gäller som regel i cirka 10 år. Den är formellt giltig tills kommunfullmäktige inom ramen för en planeringsstrategi beslutar att den är inaktuell. Planeringsstrategin ska antas av kommunfullmäktige senast 24 månader efter ett ordinarie kommunalval. Om kommunfullmäktige inte antar en planeringsstrategi inom 24 månader efter ett ordinarie val upphör översiktsplanen att gälla.¹

Ambitioner för mark- och vattenanvändningen i Haninge kommun anges i översiktsplanen fram till år 2050, med utblick mot år 2070. Översiktsplanen ska bidra till god framförhållning vad gäller planering, byggande och andra utvecklingsfrågor.

1.3 Andra styrdokument

Översiktsplan Haninge 2050 med utblick mot 2070 ersätter följande sju styrdokument i förlagan:

1. Översiktsplan 2030 – med utblick mot 2050 (2016)
2. Stadsutvecklingsplan för Haninge stad – fördjupning av översiktsplanen (2018)
3. Utvecklingsprogrammen för
 - a. Vendelsö (2008)
 - b. Brandbergen (2016)
 - c. Dalarö (2009)
 - d. Västerhaninge (2012)
 - e. Tungelsta (2012)

¹ Plan- och bygglagen 3 kap. § 23, 25

1.4 Läsanvisning - samrådsförslag

Översiktsplanen följer Boverkets föreskrifter och principen om att endast redovisa förhållanden av väsentlig betydelse med hänsyn till de allmänna intressena. Förhållanden av väsentlig betydelse redovisas löpande i texten. Textdokument och kartmaterial är strukturerat enligt Boverkets ÖP-modell 3.0. Den digitala översiktsplanen färdigställs under 2025, inför planerat formellt antagande år 2026.

Kapitel 2 ”Utgångspunkter” redovisar utgångspunkterna för översiktsplanen såsom viktiga omvärldsfaktorer som påverkar planeringen och Haninge kommuns roll i Stockholmsregionen i förhållande till den regionala utvecklingsplanen.

Kapitel 3 ”Mål med tillhörande strategier” redovisar kommunens övergripande målbild för kommunens utveckling som konkretiseras i tre målområden med tillhörande utvecklingsstrategier.

Kapitel 4 ”Utvecklingsinriktning” beskriver utvecklingsinriktningen för hur bebyggelse, naturområden och infrastruktur ska utvecklas i olika kommundelar för att uppfylla översiktsplanens övergripande målbild.

Kapitel 5 ”Mark- och vattenanvändning” redovisar föreslagen mark- och vattenanvändningen uppdelad efter Boverkets huvudkategorier för mark- och vattenanvändning. Kartbilagan består av en övergripande karta med samtliga huvudkategorier inkluderade, samt sex tematiskt uppdelade kartor.

Kapitel 6 ”Riksintressen och andra värden” beskriver viktiga värden att ta hänsyn till i planeringen, exempelvis riksintressen.

Kapitel 7 ”Miljö- och konsekvensbedömning” beskriver hur planen tar hänsyn till miljömässiga, sociala och ekonomiska faktorer för att främja hållbar utveckling.

Kapitel 8 ”Genomföra och följa upp” förklarar hur planen ska realiseras och följas upp för att säkerställa att målen nås.

Till samrådsversionen har kartbilagor tagits fram för kommunens utvecklingsinriktning samt mark och vattenanvändning, två av de huvudsakliga kategorier som definieras i Boverkets ÖP-modell 3.0.

Kartinformation om förhållanden av väsentlig betydelse med hänsyn till allmänna intressen, såsom exempelvis riksintressen, ekologiska och rekreativa värden, vattenstatus, hälsorisker och kulturmiljövärden kommer att redovisas i den digitala översiktsplanen.

Läs mer www.haninge.se/op2050

2 Utgångspunkter

2.1 Haninge i omvärlden

Trender och utmaningar i omvärlden påverkar utvecklingen i kommunen. I den alltmer sammanfogade världsekonomi blir avstånd kortare och utbytet av varor, kapital och arbetskraft växer i världen. Handelsmönster ändras och lokala företag behöver vara globalt konkurrenskraftiga, vilket ställer krav på att attraktiva lokala miljöer behöver skapas. Utvecklingen inom AI, automatisering och databearbetning förändrar arbetssätt, vilket i sin tur ställer krav på anpassning av infrastruktur och byggnader.

Det förändrade omvärldsläget har medfört ett större fokus på säkerhetspolitik och totalförvarsfrågor. Förutom kommunens roll i det civila försvaret har Haninge en roll inom totalförsvarets militära del. Frågor som kan aktualiseras är nya statliga anspråk på mark och vatten kopplat till totalförsvaret, avvägningar kring placering av samhällsviktiga funktioner samt behov av ny och förbättrad infrastruktur.

Demografiska förändringar har en stor inverkan på samhällsplaneringen. Befolkningen i Haninge och övriga Stockholmsregionen kommer att fortsätta växa, vilket ställer krav på en hållbar utbyggnad av bostäder, kollektivtrafik och samhällsservice. Samtidigt innebär en åldrande befolkning att planeringen måste anpassas för att möta de specifika behoven hos en äldre befolkning.

Klimatförändringar är en stor utmaning som får direkta effekter på alla samhällsnivåer. I Sverige och Stockholmsregionen innebär det en förskjutning mot ett varmare och mer nederbördsrikt klimat, vilket ställer krav på planeringen. Det krävs anpassning till ett varmare klimat, vilket ställer krav på hållbarhet, koldioxidminskning och beredskap för extrema väderhändelser.

2.2 Haninge i regionen

Haninge kommun har tagit ett stort ansvar för försörjningen av nya bostäder i Stockholmsregionen. Sedan kommun bildades 1971 har befolkningen, till följd av ett högt bostadsbyggande, fördubblats och kommunen passerade 100 000 invånare under år 2024. Kommunen avser även fortsatt att ta ett stort ansvar för bostadsförsörjningen i regionen, men också för att skapa nya arbetsplatser. Det ställer krav på en fortsatt utbyggnad av infrastruktur och kollektivtrafik samt omsorg och service.

Den beslutade regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050, innehåller en gemensam vision om att göra Stockholmsregionen till Europas mest attraktiva storstadsregion. Region Stockholm arbetar med en ny regional utvecklingsplan med fyra mål mot tidshorisont 2060. Den nya regionala utvecklingsplanen är planerad att antas under år 2026. Haninge deltar tillsammans med länets övriga kommuner, myndigheter, näringsliv, akademi och civilsamhälle i processen med framtagandet av den nya utvecklingsplanen.

I Haninge finns en av åtta regionala stadskärnor som är utpekade i RUFS 2050. De regionala stadskärnorna ligger nära knutpunkter såsom kollektivtrafik. Syftet med att utveckla fler stadskärnor i regionen är att invånarna ska få närmare till utbildning, vård och omsorg, handel, arbete, nöjen, kultur, idrott och rekreation. Det minskar i sin tur behovet av resor och pendling, vilket bidrar till lägre koldioxidutsläpp och minskad klimatpåverkan. För Haninges del är det viktigt att regionen bidrar inom sina ansvarsområden exempelvis genom att etablera ett nytt sjukhus i de centrala delarna av kärnan.

Stadskärnorna ska utvecklas till attraktiva, klimat- och resurseffektiva områden som lockar näringsliv, boende och besökare, och ökar konkurrens- och attraktionskraften i hela Stockholmsregionen. För Haninge utgör Handen den regionala stadskärnan, vilket även omfattar delar av Vega och Brandbergen. Haninge kommun bidrar aktivt till Stockholmsregionens utveckling genom att skapa mål och strategier som främjar goda levnads- och boendemiljöer, förbättrad tillgänglighet, hållbar tillväxt och resurseffektivitet samt ökad resiliens, i enlighet med den regionala utvecklingsplanens vision.

Södertörnskommunerna Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje och Tyresö når över en halv miljon invånare och är en viktig kraft för utvecklingen i Stockholmsregionen. Södertörnskommunerna har ett gemensamt utvecklingsprogram (SUP 2040) från 2023 med syfte att stärka den regionala och kommunala utvecklingen, med fokus på gemensamma prioriteringar för infrastruktur. Södertörnskommunerna lämnar gemensamma yttranden i arbetet med nationella och regionala styrdokument såsom vid framtagande och revidering av RUFS 2060.

3 Mål med tillhörande utvecklingsstrategier

Utgångspunkten för översiktsplanen är kommunens vision och mål, som har beslutats av kommunfullmäktige i samband med Mål och budget. Visionen och målen har legat till grund för formuleringen av mål, strategier och utvecklingsinriktningar för Haninges framtida utveckling och samhällsbyggande. Den övergripande målbilden är följande:

”Haninge är Stockholmsregionens snabbast växande kommun och lockar ständigt nya invånare, företag och besökare. Den unika kombinationen av tät stad, landsbygd och skärgård, som binds samman av välfungerande kommunikationer, gör att alla kan hitta sin plats att leva och verka på. I Haninge finns goda boende- och levnadsmiljöer med attraktiva bostäder och närhet till arbete, service, natur och rekreation. Här finns ett växande näringsliv och ett aktivt civilsamhälle, attraktiva stadsmiljöer och stora naturområden som erbjuder möjligheter till rekreation. Den levande stadskärnan innehåller kunskap, företagande och upplevelser, som gör Haninge till ett nav för utveckling på Södertörn. Haninge är en trygg, robust och hållbar kommun, där alla tar ansvar för sig, omgivningen och framtiden.”

Målbilden konkretiseras i tre målområden med utvecklingsstrategier: ”En växande kommun”, ”En kommun med goda levnads- och boendemiljöer” samt ”En trygg, robust och hållbar kommun”. Planperioden sträcker sig bortom år 2050.

3.1 En växande kommun

Haninge är Stockholmsregionens snabbast växande kommun och lockar ständigt nya invånare, företag och besökare. Det ska finnas god tillgång till bostäder, arbetsplatser och samhällsservice för att möta efterfrågan på att leva, bo och verka i kommunen. Tillväxten ska ske på ett hållbart sätt.

Bostadsbyggande ska prioriteras i kollektivtrafiknära lägen med tillgång till service och system för teknisk försörjning. Förskolor, skolor och särskilda boenden för äldre ska byggas ut i takt med att befolkningen växer.

Bostadsbyggandet ska kännetecknas av en blandning av olika typer av bostäder, som möjliggör att kommuninvånare kan bo i Haninge under livets alla skeden. Flerbostadshus dominerar den täta stadsbygden och småhusbebyggelse utgör grunden för övriga områden.

Den huvudsakliga utbyggnaden kommer att ske dels i den regionala stadskärnan och dess omgivning, dels genom förtätning av en- och tvåbostadshus i befintliga bostadsområden. Den regionala stadskärnan ska utvecklas till en levande, tillgänglig och attraktiv stadsmiljö med en blandning av bostäder, arbetsplatser och service som ökar Haninges attraktionskraft. Här kan ny bebyggelse dra nytta av redan existerande infrastruktur och planeras med närhet till kollektivtrafik och ett brett utbud av samhällsservice, aktiviteter och arbetsplatser. Ambitionen är att skapa ett nav för utveckling med handel, företagstjänster, restauranger, utbildning och sjukvård. Denna utveckling skapar förutsättningar för etableringar av större huvudkontor till stadskärnan.

Övriga kommundelar ska utvecklas med stadsbebyggelse, i huvudsak bostäder, utifrån de förutsättningar som infrastruktur, teknisk försörjning och natur- och kulturmiljöer medger. Längs pendeltågslinjen och i anslutning till annan kapacitetsstark kollektivtrafik finns goda förutsättningar att utveckla livskraftiga samhällen med god service. Förtätning i exempelvis Vendelsö, Gudö, Norrby, Västerhaninge och Tungelsta kommer att skapa fler attraktiva bostäder och understödja service.

Haninge ska arbeta för att skapa förutsättningar för nya arbetsplatser. Kommunen ska möjliggöra för befintliga företag att växa och för nya företag att etablera sig genom att erbjuda goda etablerings- och expansionsmöjligheter och god näringslivsservice. Haninge har utifrån sina styrkor som etableringsort särskilt goda förutsättningar för att attrahera företag från många olika sektorer och även kunskapsintensiva företag framför allt till den regionala stadskärnan.

Kommunen är positiv till utveckling av verksamhetsmark för företag. Större verksamhetsområden som Albyberg och Jordbro finns redan planlagda och planarbete pågår för att möjliggöra en utökning av Albyberg. Kommunen är även positiv till att pröva utveckling av verksamhetsmark på andra transportstrategiska platser längs väg 73. Transportsystemet är viktigt för Haninges samhällsutveckling. Tillgången till sju pendeltågsstationer, verksamhetsnära industrispår och ett välutvecklat vägnät i kommunen skapar en grund för effektiva person- och godstransporter, men transportsystemet behöver förstärkas ytterligare för att Haninge ska kunna fortsätta att växa. Den beslutade utbyggnaden av Tvärförbindelse Södertörn ska prioriteras och åtgärder behöver vidtas för att öka kapaciteten på väg 73.

Kollektivtrafiken med välfungerande pendeltågs- och busstrafik är viktig för kommunens konkurrenskraft och behöver förstärkas. Genom att öka kapaciteten på befintliga pendeltågslinjer och införa nya stombusslinjer kan kopplingen stärkas mellan kommundelar och andra kommuner i

Stockholmsregionen. En utbyggnad av dubbelspår på Nynäsbanan behöver ske för att säkerställa tågkapaciteten för gods- och persontrafik.

Kommunen ska verka för att säkerställa elförsörjningen och motverka att kapacitetsbrister uppstår. Det är nödvändigt för att kommunen ska kunna fortsätta växa, men också för att säkerställa krisberedskapen. Mark kommer att behöva prioriteras för att möjliggöra lokala lösningar såsom vätgasanläggningar eller solcellsparker för att stödja omställningen till en hållbar och fossilfri energiförsörjning.

3.2 En kommun med goda levnads- och boendemiljöer

Haninge ska bygga vidare på kommunens unika kombination av tät stad, landsbygd och skärgård, som gör att alla kan hitta sin plats att leva, bo och verka på. Alla delar av kommunen har olika kvaliteter som ska tillvaratas i utvecklingen samtidigt som nya värden tillförs. Det ska finnas attraktiva och trygga levnads- och boendemiljöer med närhet till arbete, service, natur, vatten, friluftsliv och rekreation, som binds samman av välfungerande kommunikationer.

Planeringen ska utgå från att skapa attraktiva boendemiljöer, både genom utformningen av bostäder och andra funktioner i olika områden som möjliggör ett tryggt boende i livets olika skeden, allt från utpräglade småhusområden till flerbostadshus i stadsmiljön. Samhällsservice såsom förskolor, skolor och särskilda boenden för äldre, LSS-bostäder och idrotts- och fritidsaktiviteter ska byggas ut i takt med att befolkningen växer. Arbetsplatser ska prioriteras för att möjliggöra att fler invånare ska kunna arbeta nära sin bostad. Genom att möjliggöra kompletteringar av bostäder och arbetsplatser i olika kommundelar ska även utbudet av service, kulturliv och andra aktiviteter understödjas.

En stor del av Haninges yta täcks av naturmark, jordbrukslandskap och vatten med en nationalpark, flera naturreservat och skärgårdsmiljöer. I planeringen ska den regionala grönstrukturen värnas och tillgängligheten till grönområden stärkas. Haninges naturområden och kulturlandskap ska knytas samman genom att integrera grönska och natur i kommunens stadsmiljöer för att främja människors trivsel, hälsa och välbefinnande. Ekosystemtjänster ska integreras i samhällsbyggandet för att bidra till renare luft, vatten och mindre buller.

Invånare ska erbjudas goda möjligheter till vardagsnära rekreation och ett aktivt friluftsliv. Det ska vara enkelt att nyttja allemansrätten och ta del av olika naturupplevelser. Hanveden- och Tyrestakilen utgör tillsammans med skärgårdsmiljön med tillhörande öar, besöksmål och badplatser, viktiga noder

för friluftslivet. Dessa platser ska utvecklas och tillgängliggöras för invånare och besökare.

Utformning och gestaltning av bebyggelse och stadsmiljöer ska utgå från respektive kommunens befintliga kvaliteter och eftersträva att skapa en tydlig karaktär och en sammanhållen helhetsmiljö. De offentliga miljöerna i form av gator, torg, parker och stråk bidrar till att binda samman kommunen och ska vara väl gestaltade och omhändertagna. Det ska vara bra miljöer för äldre och miljöer för barn och unga med plats för rörelse och lek. Ett trygghets- och tillgänglighetsperspektiv ska genomsyra all planering.

I Haninge ska det finnas ett tillförlitligt, tryggt och effektivt transportsystem. Det ska vara enkelt att röra sig mellan bostad, arbete, service och andra samhällsfunktioner inom kommunen. Infrastruktur och kommunikationer ska därför planeras tillsammans med ny bebyggelse utifrån ett helhetsperspektiv på kommunens utveckling. Den kraftiga befolkningstillväxten ställer krav på ökad kapacitet på befintliga pendeltågslinjer och på nya busslinjer för att knyta samman olika kommuner och stärka kopplingen till andra kommuner i Stockholmsregionen. Det är viktigt att det är enkelt att ta sig fram med bil, kollektivtrafik samt gång och cykel, särskilt till viktiga målpunkter. Framkomlighet och tillgänglighet ska prioriteras i planeringen.

Den regionala stadskärnan ska erbjuda god tillgång till kollektivtrafik och transportsystemet behöver bidra till att öka rörligheten och minska det upplevda avståndet mellan stadskärnan och omkringliggande områden. Även kommunikationerna i skärgården behöver utvecklas för fler boende och en växande besöksnäring.

Digitaliseringen har möjliggjort nya arbetssätt och minskar behovet av transporter och resor. Utbyggnaden av digital teknik ska främjas för att möjliggöra företagsetableringar och distansarbete för boende, något som är särskilt viktigt för en levande landsbygd och i skärgårdsmiljön.

3.3 En trygg, robust och hållbar kommun

Haninge ska vara en kommun som kombinerar tillväxt och hållbar samhällsutveckling. När kommunen växer med nya invånare och arbetsplatser ska resurseffektiva lösningar som begränsar miljö- och klimatpåverkan tillämpas och robusta strukturer skapas för att möjliggöra en långsiktigt hållbar och trygg miljö som kan möta samhällsstörningar.

Utgångspunkten i planeringen ska vara att skapa förutsättningar för ett effektivt markutnyttjande som ger bästa möjliga hushållning med resurser. Goda kollektivtrafiklägen såsom området runt stadskärnan och längs pendeltågslinjen ska särskilt nyttjas för ny bebyggelse. Potentialen runt stadskärnan ska tillvaratas och området ska utvecklas till en tät, levande och attraktiv stadsmiljö med en blandning av bostäder, arbetsplatser och service.

Vid planläggning ska kommunen ta hänsyn till områden med höga naturvärden samt beakta hur den regionala grönstrukturen², viktiga ekologiska samband och spridningskorridorer, påverkas av olika utvecklingsinitiativ. De är viktiga för invånarnas hälsa och välbefinnande och för att kunna bevara den biologiska mångfalden och bidra med ekosystemtjänster. När gröna ytor tas i anspråk för bebyggelse ska spridningskorridorer och gröna samband beaktas. I planeringen ska kommunen ställa krav på att gröna värden såsom exempelvis parker, gatuplanteringar och gröna tak byggs in i stadsmiljöerna för att naturen ska kunna bidra med olika ekosystemtjänster. Ett systematiskt arbete med hållbar dagvattenhantering ska ske för att uppnå miljö kvalitetsnormerna i kommunens yt- och grundvattenförekomster.

Haninge är en utpräglad kust- och skärgårdskommun med långa kuststräckor, mängd sjöar och vattendrag. Ytvattenförekomster tillsammans med grundvattnet, den så kallade blåstrukturen, är viktiga för växter och djur samt för biologisk mångfald. Vattenkvalitet behöver förbättras i ytvattenförekomsterna och ett särskilt fokus behöver ligga på Drevviken, Vitsån, Husbyån och Rocklösaån. Det är viktigt att säkerställa vattenkvaliteten i kommunens grundvattenförekomster som har stor betydelse för dricksvattenförsörjningen. Grundvattenförekomsten Jordbromalm har en hög regional prioritet. Flera vattentäkter har vattenskyddsområden med tillhörande vattenskyddsföreskrifter.

Planering, byggnation och drift av byggnader och anläggningar ska ske resurseffektivt. Byggnationer och anläggningar ska vara miljövänliga och klimatanpassade, exempelvis gällande materialval och energianvändning. Ett cirkulärt samhällsbyggande ska eftersträvas exempelvis genom återbruk av material vid byggnation eller omvandling av befintliga byggnader. Kommunen stödjer Stockholmsregionens strategier för hållbar masshantering genom att främja återanvändning och återvinning, vilket minskar behovet av deponi och transporter samt sänker koldioxidutsläpp. Samarbetet med andra kommuner

² Begreppet regional grönstruktur avser de gröna områden som sträcker sig över kommungränserna och som utöver att vara viktiga lokalt även är betydelsefulla i ett regionalt perspektiv

optimerar logistiken och möjliggör ett hållbart kretslopp för massor som bidrar till regionens miljö- och klimatmål.

Även transportsystemet ska utvecklas resurseffektivt. Kommunen ska i planeringen arbeta för att fortsätta bygga ut kollektivtrafiken, utnyttja goda kollektivtrafiklägen för bebyggelse samt förbättra gång- och cykelinfrastrukturen. Bilen kommer fortsatt att ha en viktig roll i transportsystemet i Haninge. Elektrifieringen och omställningen av fordonsflottan till förnybara drivmedel ska understödjas. Kommunen ska även styra mot att skapa hållbara energisystem genom energieffektivisering och övergång till fossilfria energikällor. System för energiförsörjning och annan teknisk infrastruktur ska begränsa påverkan på miljön och klimatet.

I en tid som präglas av förändrat säkerhetsläge och klimatförändringar behöver kommunen ha en god beredskap för oväntade händelser i omvärlden. Planeringen ska bidra till att stärka det svenska totalförsvaret för att vid händelse av kris eller krig vara förberedd. Planeringen ska också bidra till att skapa robusta och motståndskraftiga miljöer som kan möta konsekvenserna av klimatförändringar. De tekniska försörjningssystemen, infrastrukturen, transportsystemet och bebyggelsen ska vara robusta nog för att för att klara utmaningar som skyfall, stigande havsnivåer eller andra störningar.

Förmågan att upprätthålla samhällsviktiga funktioner och att säkra tillgång till varor och tjänster ska öka. Det ska finnas en god beredskap och självförsörjningen ska öka. Genom att skapa förutsättningar för viktiga landsbygdsnäringsområden att utvecklas såsom jordbruk- och skogsbruk, fiske och djurhållning ska livsmedelsförsörjningen öka. Brukningsvärd jordbruksmark ska bevaras för att trygga livsmedelsförsörjningen.

4 Utvecklingsinriktning

Ett målmedvetet arbete utifrån översiktsplanens målbild med tillhörande utvecklingsstrategier ska främja invånarnas livskvalitet och bidra till att stärka Haninges identitet, attraktionskraft och regionala utvecklingsposition.

Utvecklingsinriktningen syftar till att tydliggöra hur bebyggelse, naturområden och kommunikationer ska utvecklas för att uppfylla översiktsplanens övergripande målbild. Utvecklingsinriktningen redovisar kommunens syn på förutsättningarna för stadsutveckling i olika kommundelar och är vägledande för efterföljande beslut om planläggning och byggnation.

Utvecklingsinriktningen innebär att bebyggelseutvecklingen i huvudsak koncentreras till den regionala stadskärnan och genom kompletteringsbebyggelse i befintliga bostadsområden. De gröna och blå kvaliteter som omger kommunens bebyggelseområden tas till vara och utvecklas utifrån både människans och naturens behov. Kommunens geografi delas in i tre kategorier: *stadsutvecklingszon*, *karaktersområde* och *natur- och kulturlandskap* (figur 1).

Stadsutvecklingszonen utgör det primära området för fortsatt stadsutveckling med kraftig förtätning av både flerbostadshus och en- eller tvåbostadshus i syfte att vidareutveckla den regionala stadskärnan. I *karaktersområdena* sker prioriterad bostadsutveckling av villor och radhus i och i anslutning till befintlig bebyggelse. Här utvecklas lokala kvaliteter genom att koppla ihop områdesspecifika kvaliteter och värden utan att områdenas karaktär förändras. *Natur- och kulturlandskapet* innehåller natur- och kulturvärden som är viktiga för människors välbefinnande och skapar förutsättningar för ekosystemtjänster och ett aktivt friluftsliv.

Fortsatt utveckling inom respektive kategori förväntas bidra till att uppfylla översiktsplanens övergripande mål och tillsammans skapar de förutsättningar för en balanserad och hållbar samhällsutveckling.

4.1. Stadsutvecklingszonen

Stadsutvecklingszonen ska utgöra navet för utveckling på Södertörn. Här planeras för ett utökat utbud av kommunikationer, service, arbetsplatser, utbildning, kultur, idrott och bostäder. Genom utvecklingen av den regionala stadskärnan tar kommunen sitt ansvar för att skapa en attraktiv, konkurrenskraftig och hållbar storstadsregion i enlighet med den regionala utvecklingsplanen.

I utvecklingszonen kommer ny bebyggelse och verksamheter koncentreras till ett område med god tillgång till kollektivtrafik och service. Ett ökat fokus på de strategiska samband som knyter samman utvecklingszonens stadsdelar är centralt för att säkerställa en välfungerande och sammanhängande stadsstruktur. Ny bebyggelse, bättre kommunikationer, ökad tillgänglighet och fler gröna stadsrum är viktiga verktyg i arbetet för att öka rörligheten och stärka kopplingarna mellan stadsutvecklingszonens olika delar.

Fortsatt tillväxt i stadsutvecklingszonen möjliggör en hållbar stadsutveckling som utnyttjar befintlig infrastruktur och service. Fler bostäder och arbetsplatser skapar den täthet som krävs för att upprätthålla god service och en effektiv kollektivtrafik underlättar för kommunens invånare att transportera sig till arbete, nöjen och rekreationsmiljöer. I stadsutvecklingszonen skapas förutsättningar för en yt- och resurseffektiv tillväxt som leder till att fler kan bo och verka nära viktiga kollektivtrafiknoder, samhällsfunktioner och rekreationsområden.

4.2. Karaktärsområden

Kommunens karaktärsområden innefattar stadsdelarna Gudö, Vendelsö, Tungelsta, Västerhaninge, Krigslida, Norrby och Dalarö. Utvecklingen i dessa lokala noder spelar en viktig roll för arbetet att länka samman stadsutvecklingszonens kvaliteter med kommunens rekreationsmiljöer och ska ske utan att de kvaliteter och värden som karaktäriserar respektive område skadas. Det innebär att områden med mycket värdefulla kulturmiljöer inte får förvanskas, såsom delar av Dalarö, men också samt i Västerhaninge och Österhaningebygden. Med undantag för sådana kulturmiljöer är det under planperiodens första hälft aktuellt med större bostadsutveckling av en- och tvåbostadshus i Norrby, Vendelsö, Gudö och Västerhaninge. Övrig bostadsutveckling sker efter bedömning i det enskilda fallet med hänsyn till lokala förhållanden såsom exempelvis tillgång till kollektivtrafik och teknisk genomförbarhet. Under varje mandatperiod antar kommunfullmäktige en planeringsstrategi för att närmare ange prioriterade områden för bebyggelseutveckling.

I flera av kommunens karaktärsområden finns en blandning av urbana och rekreativa värden som tillsammans skapar förutsättningar för en god livsmiljö. Befintliga värden ska bevaras och utvecklas för att stärka kommundelarnas lokala identitet. Tillsammans bidrar kommunens karaktärsområden till en variationsrik stadsstruktur som medför att invånarna ges förutsättningar att bo, verka och arbeta i hela kommunen.

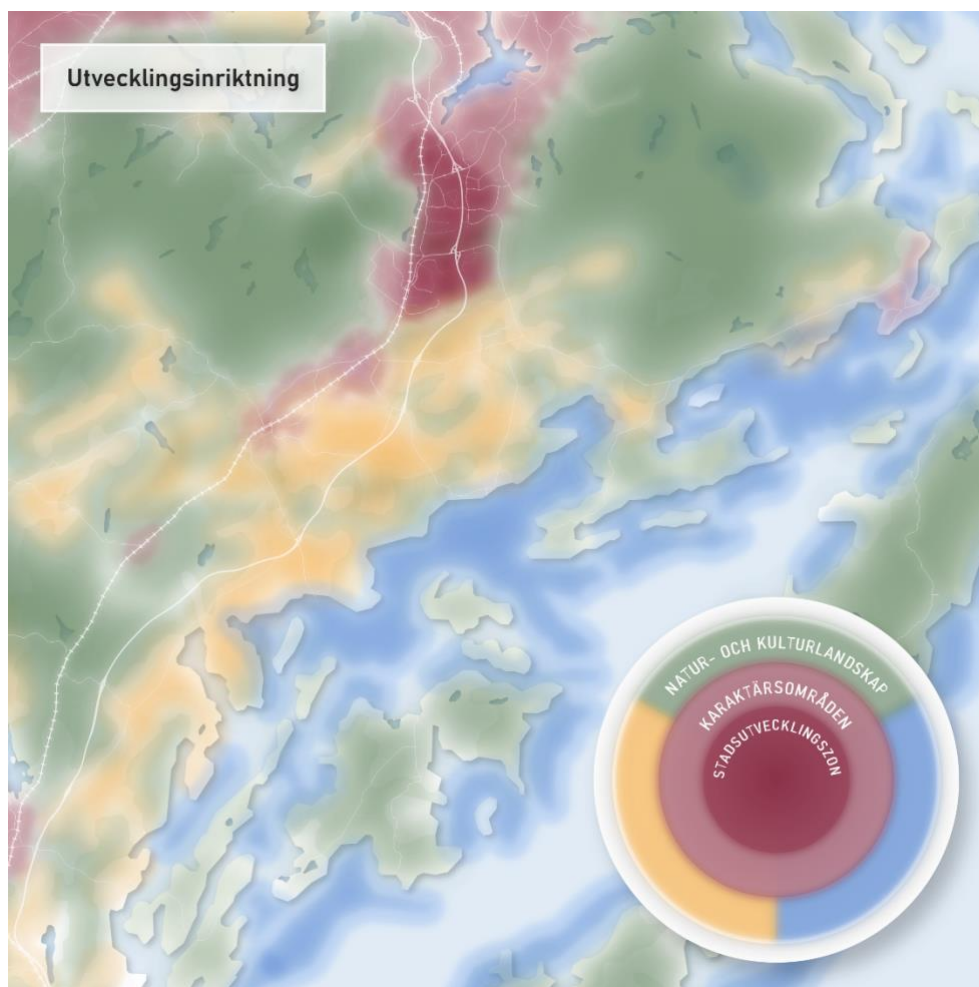
I kommunens karaktärsområden ska planeringen ta hänsyn till befintliga värden och säkerställa att olika utvecklingsinitiativ förstärker områdenas identitet och bidrar till ambitionen att stärka sambanden mellan kommunens stadsmiljöer och naturområden.

4.3. Natur- och kulturlandskap

Kategorin natur- och kulturlandskap omfattar all landsbygd, skärgården samt kommunens naturområden. Miljöerna i dessa områden är viktiga för den biologiska mångfalden och levererar olika ekosystemtjänster som främjar människors hälsa och välbefinnande. Samtidigt kännetecknas de av en bredd av verksamheter och boendemiljöer som bidrar till bostadsbeståndets mångfald.

I natur- och kulturlandskapet ligger fokus på rekreation och bevarande av de unika natur- och kulturvärden som kännetecknar dessa områden. Fortsatt utveckling ska stödja en långsiktigt hållbar utveckling genom att bevara landskapets ekologiska funktioner och kulturella kvaliteter samt skapa en sammanhängande struktur som främjar både invånarnas livskvalitet och kommunens omställningsarbete.

Haninges natur- och kulturlandskap är viktigt för invånarnas livskvalitet och erbjuder en mängd fritidsaktiviteter. Bättre kommunikationer och tydliga stråk kan bidra till att öka tillgängligheten med fler gröna stadsrum och korridorer som gör det möjligt att stärka kopplingarna till stadsutvecklingszonen och kommunens karaktärsområden.

Figur 1: Den fysiska planeringen ska tillvarata kommunens olika kvaliteter som tillsammans skapar förutsättningar för att bli ett nav för utveckling på Södertörn. Haninge utvecklas till en dynamisk och trivsamt vistelsemiljö genom att väva samman kommunens stadsmiljöer (rosa) med de större sammanhängande grönområdena (grönt), skärgårdsmiljön (blått) och existerande kulturlandskap (gult).

5 Mark- och vattenanvändning

I översiktsplanen redovisas kommunens syn på hur mark och vatten ska användas. Den tänkta mark- och vattenanvändningen redovisas i en kartbilaga som är uppdelad efter Boverkets huvudkategorier för mark- och vattenanvändning. Kartbilagan består av en övergripande karta med samtliga huvudkategorier inkluderade, samt sex tematiskt uppdelade kartor. Under Boverkets huvudkategorier Funktionsblandad bebyggelse och Bostadsbebyggelse har förtydliganden gjorts avseende om områdena karaktäriseras som tät blandad stadsbebyggelse, utredningsområde, medeltät bostadsbebyggelse samt sammanhållen bostadsbebyggelse.

Tät blandad stadsbebyggelse:

Område med blandad stadsbebyggelse med hög koncentration av bostäder, samhällsservice, kommersiell service eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder där utvecklingen sker genom förtätning eller omvandling.

Utredningsområde:

Område som i en kommande samhällsplaneringsprocess utreds vidare gällande platsens lämplighet för en bebyggelseutveckling som innebär att områdets egenskaper förändras.

Medeltät bostadsbebyggelse:

Område med blandad stadsbebyggelse eller med hög koncentration av friliggande en- och tvåbostadshus.

Sammanhållen bostadsbebyggelse:

Område som består av sammanhållen bostadsbebyggelse i huvudsak friliggande en- och tvåbostadshus.

5.1 Funktionsblandad bebyggelse

5.1.1 Tät blandad stadsbebyggelse

Område med blandad stadsbebyggelse med hög koncentration av bostäder, samhällsservice, kommersiell service eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder där utvecklingen sker genom förtätning eller omvandling.

Här finns ett större utbud av offentliga miljöer som parker och torg, samt verksamheter som är förenliga med bostäder. Verksamheter planläggs som kluster, solitärer eller i bottenvåningen på bostadsbebyggelse och ska bidra till att skapa ett funktionsblandat och levande gaturum. Utvecklingen sker genom förtätning eller omvandling.

Inom områden som regleras som tät blandad bebyggelse tillåts skala, typologi och täthet frångå befintlig karaktär där det är lämpligt. Därmed möjliggörs en högre och tätare struktur i förhållande till den omgivande bebyggelsen.

Variation i skala, typologi och täthet ska sinsemellan och inom befintlig och tillkommande bebyggelse tillskapas för att möjliggöra funktionsblandade, levande, hållbara och robusta urbana miljöer.

Den sammanhållna, högre och tätare strukturen motiveras av områdenas centrala läge med god tillgång till kollektivtrafik och service, vilket bidrar till en

god hushållning med mark inom kommunen. All planering ska beakta utmaningar såsom buller, skyfall, dagvatten, mikroklimat och parkering.

5.1.2 Utredningsområde

Område som i en kommande samhällsplaneringsprocess utreds vidare gällande platsens lämplighet för en bebyggelseutveckling som innebär att områdets egenskaper förändras.

Inom utredningsområde för Handen-Jordbro-Albyberg-Brandbergen ska kommunen i en fortsatt samhällsplanering utreda hur de svaga strategiska sambanden mellan kommundelarna kan stärkas och utvecklas som en knutpunkt med nya bostäder, arbetsplatser, service, utbildning och kommunikationer. Befintliga värden och funktioner för rekreation och ekologiska spridningsvägar i det gröna sambandet, som sträcker sig i en östvästlig riktning mellan Handen och Jordbro inom utredningsområdet, ska bibehållas. De delar av utredningsområdet som avgränsas av befintlig bostadsbebyggelse i Jordbro i väst och väg 73 i öst utreds vidare för enbart enbostadshus för att komplettera befintligt bostadsbestånd i södra Jordbro. Grundvattenförekomst Jordbromalm, som ingår i utredningsområdet, får inte påverkas negativt i och med att det är en grundvattenförekomst av hög regional prioritet och ska bevaras för framtiden. Norrby gärde med sitt strategiska läge vid väg 73 utvecklas till en plats för handel och andra verksamheter.

Inom utredningsområdet för Norrbyskogen ska kommunen i en fortsatt samhällsplanering utreda hur området kan utvecklas till en lokal nod mellan Norrby, Söderby och Vendelsöalm samtidigt som Norrbyskogen, med dess höga naturvärden, tillgängliggörs och bevaras. Stombusslinjen planeras passera utredningsområdet och närhet till övrig kollektivtrafik, den regionala stadskärnan och Stockholm förstärker ytterligare dess potential som nod.

Inom utredningsområdet för Mellanbergs gård ska kommunen i en fortsatt samhällsplanering utreda hur sambandet mellan kommundelarna Handen-Vega kan förstärkas och utvecklas för att ytterligare stärka stadskärnas kvaliteter och skapa rörelse i och mellan de omkringliggande kommundelarna.

Inom utpekade utredningsområden kan befintlig infrastruktur nyttjas mer effektivt, vilket bidrar till hushållning av kommunens och regionens resurser. Genom en effektiv, robust och funktionsblandad samhällsplanering kan Haninge utvecklas hållbart samtidigt som fler kan bo, verka och etablera verksamhet inom lägen med god tillgång till kvaliteter som kollektivtrafik, arbetsplatser, service, friluftsliv och rekreation.

5.2 Bostadsbebyggelse

5.2.1 Medeltät bostadsbebyggelse

Område med blandad stadsbebyggelse med hög koncentration av bostäder där verksamhet som är förenlig med bostäder kan förekomma. Inom medeltät bostadsbebyggelse finns större områden med hög koncentration av flerbostadshus där förtätningar kan prövas.

I områden med friliggande enbostadshus sker utvecklingen inom och i anslutning till befintlig bebyggelse. Där det bedöms lämpligt kan ytterligare bebyggelse i form av par-, rad- eller kedjehus prövas, exempelvis längs med centrala stråk, med möjligheter till befintlig eller framtida kollektivtrafik.

Inom de delar som regleras som medeltät bostadsbebyggelse kan jordbruksmark i lägen med gångavstånd från stationsentré för stomtrafik tillåtas att utvecklas med bostäder eller verksamheter som faller inom ortstjänster eller förstärker besöksnäringen. Lämpligheten för ianspråktagande av jordbruksmark prövas mot brukningsvärdet hos aktuell jordbruksmark i varje enskilt fall.

Förtätning och omvandling inom de områden som regleras som medeltät bostadsbebyggelse ska bidra till en hållbart växande kommun genom att nyttja befintlig infrastruktur och förbättra underlaget för service och kollektivtrafik. Utveckling inom medeltät bostadsbebyggelse bidrar till minskad stadsutbredning då nya bostäder tillkommer i områden med befintliga bostäder och infrastruktur. Det skapar förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling, där allmänna intressen som kvalitativa offentliga miljöer, värdefull natur, jordbruksmark och hållbart lantbruk kan värnas och säkerställas samtidigt som fler kan bo, etablera och verka hållbart i kommunen.

All planering ska beakta utmaningar såsom buller, skyfall, dagvatten, parkering och jordbruksmark.

5.2.2 Sammanhållen bostadsbebyggelse

Område som består av sammanhållen bostadsbebyggelse i huvudsak friliggande enbostadshus och tvåbostadshus.

Viss förtätning genom tillkommande bebyggelse eller ökad byggrätt ska kunna ske i anslutning till befintlig sammanhållen bostadsbebyggelse under förutsättning att en långsiktigt hållbar vattenförsörjning kan uppnås. Inom de delar som regleras som sammanhållen bostadsbebyggelse ska jordbruksmark undvikas att bebyggas.

Förtätning inom områden som består av sammanhållen bostadsbebyggelse omfattar i huvudsak friliggande enbostadshus och tvåbostadshus. Det skapar möjlighet för fler att bo och verka utanför centralorten och stärker underlaget för befintlig och utvecklad kollektivtrafik, lokalt näringsliv och samhällsservice. Samtliga projekt ska beakta utmaningar såsom buller, riksintressen, skyfall, dagvatten och jordbruksmark.

5.3 Verksamheter

Område med kluster av verksamheter som kan vara både störande och icke störande för sin omgivning.

Etablering och utveckling av verksamheter skapar förutsättningar för att skapa nya arbetstillfällen, att understödja utbudet av service och kollektivtrafik och att skapa en mer levande och attraktiv kommun.

Kommunens befintliga verksamhetsområde i Jordbro, Albyberg och Håga bevaras och vidareutvecklas för att utnyttja områdenas strategiska läge, infrastruktur och potential. I samarbete med fastighetsägare prioriteras etablering av personalintensiva verksamheter och effektivisering av markutnyttjande. Verksamhetsmark utökas på lämpliga ställen i anslutning till befintliga verksamhetsområden för att skapa förutsättningar för en hållbar och resurseffektiv tillväxt. Verksamhetsområden, som är belägna inom skyddsvärda grundvattenförekomster, utvecklas med verksamheter som inte riskerar en negativ påverkan på grundvattenförekomsten.

Vid nyetablering av verksamhetsområden är inriktningen att det sker i lägen med god tillgång till infrastruktur, med tillräckliga säkerhetsavstånd till bostadsbebyggelse och utan negativ påverkan på grundvattenförekomster. Etablering eller utveckling av verksamheter kan prövas längs med väg 73, mellan trafikplats Fors och Gryt, för att utnyttja områdenas strategiska läge, infrastruktur och potential. På jordbruksmark längs med sträcken kan etablering eller utveckling av verksamheter prövas i lägen med god tillgång till infrastruktur, vilket främst är kring trafikplatserna till väg 73. Lämpligheten för ianspråktagande av jordbruksmark prövas mot brukningsvärdet hos aktuell jordbruksmark i varje enskilt fall.

Transportintensiva och störande verksamheter prövas främst vid kommunens trafikplatser längs med större trafikleder. Lämpligheten för ianspråktagande av jordbruksmark för verksamheter prövas mot brukningsvärdet hos aktuell jordbruksmark i varje enskilt fall.

Verksamheter som inte är av störande karaktär kan placeras inom eller angränsande till bostadsbebyggelse för att skapa förutsättningar för en funktionsblandad och levande miljö. Anläggningar med publika och besöksintensiva verksamheter, som idrottsanläggningar, kan med fördel integreras i områden med andra verksamheter för att öka blandningen av funktioner och öka tryggheten i området då platsen aktiveras under kvällstid.

All planering ska beakta utmaningar såsom skyfall, översvämningar, geoteknik, vatten- och avloppsförsörjning, vattenskyddsområden, jordbruksmark, riksintressen, naturvärden och omgivande miljö.

5.4 Vägtrafik

5.4.1 Nya vägförbindelser och funktioner

Det finns behov av att förbättra förbindelserna mellan olika delar av kommunen, till andra kommuner och regionala funktioner.

Trafikverket planerar en ny förbindelse i öst-västlig riktning mellan Kungens Kurva, via Flemingsberg till Jordbro, Tvärförbindelse Södertörn. En ny gång- och cykelväg längs hela sträckan genom Södertörn kommer att ge nya möjligheter till pendling med cykel.

Trafikstudierna för den regionala stadskärnan visar att en ny trafikfunktion vid Torvalla skulle avlasta delar av det lokala trafiknätet i Handen och Brandbergen, men även öka trafiken på andra vägnät i Handen. Vidare utredningar behövs för att välja inriktning.

En förlängning av Vallavägen, genom ny koppling under väg 73, föreslås till en tänkt förlängning av Dalarövägen söderut för att ytterligare minska barriäreffekten från väg 73. Under väg 73 finns idag en gång- och cykelport som nås på stigar från Vallavägens möte med Torvallavägen. Dalarövägen föreslås även ansluta till Dalarölnken vid cirkulationsplatsen vid Albyberg för att på så vis skapa nya kopplingar för framför allt gång-, cykel- och kollektivtrafik till Albyberg. En förlängning av Dalarövägen söderut mot Albyberg skulle förbättra tillgängligheten till Albybergs företagsområde och avlasta Handen från genomfartstrafik till Brandbergen och Vendelsöalm. I planeringen för utbyggnad av Albyberg har kommunen förberett för att kunna koppla samman vägnätet med en förbindelse mellan Dalarövägen och Albyberg. I cirkulationsplatsen på Dalarölnken finns möjlighet att kunna

koppla på ett fjärde ben. Utredning krävs för att fastställa den geografiska placeringen av åtgärderna och åtgärdernas genomförbarhet.

En förlängning av Handens stationsväg från Örnens väg i söder och upp norrut föreslås för att dels trafikförsörja en kommande bostads- och verksamhetsbebyggelse, dels att underlätta stadsutvecklingen i en central del av kommunen där gatan skulle kunna få en annan funktion än vad den har idag samt bidra till ett mer levande stadsrum. Det finns flera alternativ för anslutningen av förlängningen norrut som behöver studeras vidare, antingen mot Parkvägen, mot Getporsvägen eller mot Kolartorps allé.

5.4.2 Utveckling av transportleder

Det finns behov av att utveckla några av transportlederna inom kommunen för att möjliggöra fortsatt utbyggnad av regionala stadskärnan. Nynäsvägen, mellan Gudöbroleden och Jordbrolänken, får en ändrad funktion i takt med exploatering av Handen då vägen planeras bli en stadsgata med utrymme för expressbusslinjer. Kommunen ska även verka för att utveckling av stråket och dess kapacitet för väg 73 sker i takt med Haninges tillväxt samt att framkomligheten på Gudöbroleden, Väg 260, förbättras.

Stavsvägen, Väg 556, utgör en viktig förbindelse mellan Tungelsta tätort och väg 73 via trafikplats Fors och trafikplats Gryt. Stavsvägen är en statlig väg som behöver utvecklas för att stödja den utveckling som skett i området och som ska ske framöver i denna del av kommunen. Vissa områden i anslutning till vägen är utsatta för buller, vibrationer och trafiksäkerhetsproblem som även dessa behöver åtgärdas av väghållaren. Kommunen verkar för att vägen ska förbättras och kompletteras med en ny gång- och cykelväg och därmed få en bättre koppling till väg 73 och det regionala cykelvägnätet.

5.4.3 Gång- och cykelvägnät

Trafiksystemet ska uppmuntra till ökat gående och cyklande särskilt i kommunens mer tätbebyggda delar. Att öka möjligheten till gående och cyklande gör att tillgängligheten till viktiga målpunkter ökar och gör dem tillgängliga för fler. Gående och cyklande ger också ökade möjligheter till rörelse, spontana möten samt till minskade utsläpp av växthusgaser, luftföroreningar och buller. I stadskärnan och de mer tätbebyggda delarna kan det även minska antalet korta bilresor som görs i kommunen.

Regionalt cykelstråk

Det utpekade regionala cykelnätet täcker stora delar av Stockholms län och syftar till att ge goda förutsättningar till arbetspendling med cykel mellan olika kommuner i regionen.

Övrig cykelinfrastruktur

Cykelvägnätet längs med; Nynästråket, Vendelsöstråket, Vitsåvägen, Handen Dalarö – Dalarövägen samt Österhaningevägen planeras att byggas ut successivt.

Gångvägnät

I Haninges mer tätbebyggda delar finns det ett utbyggt gångvägnät som knyter samman områden och skapar god tillgänglighet till viktiga målpunkter. I takt med att kommunen växer behöver gångvägnätet byggas ut och stärkas för att möta framtidens behov. Särskilt prioriterat är att säkerställa trygga och tillgängliga gångförbindelser till viktiga målpunkter såsom skolor, kollektivtrafiknoder och den regionala stadskärnans utbud, aktiviteter och arbetsplatser.

5.4.5 Rekommenderad väg för farligt gods

I Haninge transporteras farligt gods på de rekommenderade primära transportlederna Nynäsbanan (järnvägen), väg 73 (Nynäsvägen) och väg 259 (framtida Tvärförbindelse Södertörn). De sekundära transportlederna är främst avsedda för lokala transporter från det primära nätet, för leverantör eller mottagare av farligt gods. Behovet av sekundära transportleder bör kontinuerligt ses över och klassificeras om vid behov.

5.5 Järnväg

Pendeltåget utgör stommen i kollektivtrafiken i Haninge. Kommunen verkar för utökad pendeltågstrafik för stationerna Vega och Jordbro, samt för att påskynda utbyggnaden av dubbelspår mellan Hemfosa och Nynäshamn för att öka tågkapaciteten för gods- och persontrafik.

Utöver järnvägsnätet för pendeltåg finns ett antal industrispår. Industrispåren möjliggör transporter med tåg till och från kommunens industriområden. Industrispåren kommer fortsatt att vara en strategiskt viktig del av infrastrukturen för näringslivets tillväxt och för att stärka kommunens position som en attraktiv etableringsplats i Stockholmsregionen.

5.6 Grönområde

Område med större och mindre grönområden som ligger nära stadsbygden.

Områden som reglerats som grönområde utvecklas för vardagsrekreation och ska bli mer tillgängliga ”aktivitetsrum” med plats för längre promenader, skidåkning, motion och andra uteaktiviteter. Även sjöarna och stränderna intill dessa grönområden ska göras mer tillgängliga. Utvecklingen ska inte försämra det befintliga jordbrukets villkor och den ska ta hänsyn till natur- och kulturmiljöer. Grönområden binds samman via gröna samband genom bebyggelseområdena och skapar förutsättningar för möten mellan människor och ger plats för friluftsliv, lek, promenader, återhämtning och fysisk aktivitet. Inom grönområde är kommunen restriktiv till ny bebyggelse.

5.7 Natur och friluftsliv

Områden med natur som innefattar både stora opåverkade naturområden, naturreservat, nationalpark, biotopskyddsområden, jordbrukslandskap samt sammanhängande större naturområden som inte är ianspråktagna av annat än enstaka hus och anläggningar.

Begreppet stora opåverkade områden kommer från miljöbalkens 3 kapitel 2 § och avser större mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag, såsom verksamhet, fritidsanläggningar, större trafikleder och ledningsföretag, täkter, upplag, tippor med mera. Dessa områden kan emellertid innehålla någon typ av påverkan. Stora opåverkade områden ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påverka områdenas karaktär.

I Haninge kommun finns Tyresta nationalpark samt 22 naturreservat, vilket innebär att en stor del av kommunens skyddsvärda naturmiljöer har ett långsiktigt skydd. Naturreservaten är upprättade av kommunen eller länsstyrelsen och skyddar en stor variation av naturmiljöer såsom våtmark, urskog, herrgårdslandskap, skärgårdsmiljöer etc. De skyddade områdena förvaltas enligt skötselplaner och områdena utvecklas i enlighet med gällande föreskrifter. Kommunen har inga nya områden som utreds för att bli skyddade som naturreservat eller nationalpark.

Biotopskyddsområdena är livsmiljöer (biotoper) som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för djur och växter, och som därmed skyddas mot negativ påverkan genom att pekas ut som biotopskyddsområde. Inom ett biotopskydd får det inte förekomma verksamheter eller åtgärder som kan skada naturmiljön. Om det finns risk för negativ påverkan krävs dispens. I

Haninge finns, utöver de generella biotopskydden, även Skogsstyrelsens utpekade biotopskydd.

Inom Natura 2000-områden får inga typer av verksamheter och planer som kan riskera att, i sig själva eller i kombination med andra verksamheter, ha betydande påverkan på dessa områden genomföras utan tillstånd. Det gäller även verksamheter som ligger utanför Natura 2000-områden, men som ändå riskerar ge en betydande påverkan på miljön inom området. Tillstånd får inte ges till verksamheter och åtgärder som kan skada de livsmiljöer eller medföra störningar för de arter som avses att skyddas. Då det ska göras en samlad bedömning av hur olika verksamheter tillsammans kan påverka ett Natura 2000-område behöver det tidigt i planeringen göras bedömningar av vad den planerade markanvändningen kan komma att innebära för påverkan.

Inom områden som regleras som natur- och friluftsliv värnas befintliga miljöer och värden, kommunen inkluderar utveckling av ekologiska och rekreativa värden i planeringen. Kommunen är restriktiv till ny bebyggelse inom områden reglerade som natur- och friluftsliv. Negativ påverkan på naturvärden enligt klass 1–4 ska undvikas. Om påverkan ändå sker ska kompensationsåtgärder, eller lämpliga åtgärder för att minimera skadan, vidtas. Utveckling, där så är lämplig, av befintlig bebyggelse och verksamheter inom områden som regleras som natur- och friluftsliv ska inte påverka naturvärden enligt klass 1–4 negativt och utreds vidare i kommande plan- eller bygglovsprocess.

5.8 Landsbygd

Område som omfattar större naturområde, naturreservat, sammanhållen och gles bostadsbebyggelse som permanentboende och fritidshus samt enstaka verksamheter.

Möjlig utveckling av ny bostadsbebyggelse och verksamhet på landsbygden begränsas till stor del av områdets höga värden kopplade till allmänna intressen såsom strandskydd, riksintresse, kulturmiljö, jordbruksmark, naturreservat, Natura 2000-område, övriga naturområden med höga naturvärden samt av begränsad tillgången till grundvatten. I den kustnära delen av landsbygden, där tillgången på grundvatten är begränsad, ska ny bebyggelse undvikas. Utifrån dessa förutsättningar är utveckling på stora delar av landsbygden begränsad.

Inom de områden som regleras som landsbygd kan ny bostadsbebyggelse och lokala näringslivetableringar som faller inom ortstjänster eller förstärker besöksnäringen vara positiva tillskott. Under förutsättning att byggnationen sker i anslutning till befintlig bebyggelse och orttjänster, har tillgång till hållbar

vattenförsörjning och kollektivtrafik, samt undviker negativ påverkan på allmänna intressen. Större fastigheter ökar förutsättningarna för att nå en långsiktigt hållbar vattenförsörjning, vilket gör att fastighetsregleringar som medger mindre fastigheter bör undvikas på landsbygden där kommunalt vatten och avlopp saknas.

Inom de delar som regleras som landsbygd ska jordbruksmark i möjligaste mån undvikas att bebyggas. Etablering eller utveckling av verksamheter kan prövas på jordbruksmark i lägen med god tillgång till infrastruktur, vilket främst är kring kommunens trafikplatser till väg 73. Lämpligheten för ianspråktagande av jordbruksmark prövas mot brukningsvärdet hos aktuell jordbruksmark i varje enskilt fall.

Genom att utvecklingen på landsbygden sker i lägen där en långsiktigt hållbar vattenförsörjning kan uppnås och i anslutning till sammanhållen bostadsbebyggelse motverkas utglesning. Det skapar förutsättningar för hållbara livsmiljöer där allmänna intressen såsom värdefull natur, jordbruksmark och hållbart lantbruk, skogsbruk och fiske kan värnas och säkerställas samtidigt som fler kan bo, etablera och verka utanför centralorten.

5.8.1 Kust och skärgård

Område där kommunens två kärnöar, Utö och Ornö ingår, och som till största del består av kustnära mark och höga naturvärden, är bland annat viktiga för rekreation och inrymmer både natur- och kulturmiljöer och flera naturreservat, samt en mindre andel bostäder och småskaliga verksamheter.

Möjlig utveckling av ny bostadsbebyggelse och verksamhet i skärgården begränsas till stor del av bristen på tillgången till grundvatten samt av områdets höga värden kopplade till allmänna intressen såsom strandskydd, riksintresse, kulturmiljö, jordbruksmark, naturreservat, Natura 2000-område och övriga naturområden med höga naturvärden.

I skärgården är tillgången till grundvatten generellt begränsad, vilket medför att ny bebyggelse ska undvikas i områden med begränsad eller otillräcklig tillgång till grundvatten. För områden som ligger i anslutning till befintlig sammanhållen bostadsbebyggelse där en långsiktigt hållbar vattenförsörjning kan uppnås och tillgången till grundvatten därmed är god kan viss utveckling av verksamheter, som faller inom ortstjänster eller förstärker besöksnäringen, samt ny bostadsbebyggelse utredas. Det gäller för de områden där allmänna intressen eller natur-, kultur- och rekreationsvärden inte påverkas negativt.

Utvecklingen i skärgården sker, i anslutning till sammanhållen bostadsbebyggelse för att undvika fortsatt utglesning av kommunens skärgård. Det skapar förutsättningar för att hållbara livsmiljöer och befintlig kollektivtrafik, lokalt näringsliv, ortstjänster och samhällsservice kan utvecklas och bevaras. Därmed kan fler bo, etablera sig och verka i skärgården samtidigt som allmänna intressen såsom rörligt friluftsliv, värdefull natur, jordbruksmark och hållbart lantbruk, skogsbruk och fiske kan värnas och säkerställas.

5.10 Vatten

I Haninge kommun finns ett stort antal vattenförekomster fördelade på ytvattenförekomster, sjöar, vattendrag, skärgårdsområden, utsjöområden samt grundvattenförekomster. Kommunen har många stråk av grus- och isälvsmaterial som medför bra grundvattentillgångar. Dessa bevaras för framtiden genom att se till att de kan fyllas på med rent regn- och dagvatten, och inte förorenas av exempelvis verksamheter och förorenat dagvatten. Hänsyn ska tas till grundvattnet vid samhällsplanering och ändrad markanvändning. Myndigheten Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) har en karta över grundvattnets sårbarhet vid föroreningar. Ny bebyggelse bör undvikas i områden med högsta sårbarhetsklass.

Kommunen deltar i regionala åtgärder som syftar till ett hållbart nyttjande av havsområdet och som bidrar till att förbättra Östersjöns vattenkvalitet samt utveckla skydd av särskilt värdefull marin naturmiljö och kulturmiljö.

I Haninge råder markavvattningsförbud. Åtgärder som syftar till att permanent ändra markens lämplighet genom att ta bort oönskat vatten (exempelvis dränering) eller skydda mot vatten (exempelvis invallning) kräver tillstånd och dispens.

Inom samhällsplaneringen tas hänsyn till gällande strandskydd och kommunens vatten genom att markanvändningen regleras så att vattnets kvalitet och kvantitet inte påverkas negativt. Hänsyn tas till att bevara livsmiljöer i och intill vatten för att främja biologisk mångfald och inte bidra till fragmentering eller förlust av livsmiljöer. Vid ändrad markanvändning, exploatering eller andra åtgärder som kan ha en negativ påverkan på vattenförekomster ska åtgärdsförslag tas fram för att i första hand leda till en förbättring och i andra hand undvika en försämring. Vid exploatering invid sjöar, kust, vattendrag och strandskyddade område hanteras dagvattenåtgärder och utredning av upphävande av strandskydd i ett tidigt skede i den fortsatta samhällsplaneringen och hänsyn tas till olika aktuella behov.

6. Riksintressen och andra värden

Vid planläggning ska kommunen ta hänsyn till de värden som finns på platsen. Nedan redovisas viktiga värden att ta hänsyn till i den efterföljande planeringen samt hur kommunen tar hänsyn till dessa i översiktsplanen, exempelvis riksintressen eller andra värden såsom vattenskyddsområden, miljökvalitetsnormer, stora opåverkade områden, ekologiskt särskilt känsliga områden, klimatrelaterade risker samt kulturmiljövärden.

6.1 Riksintressen

Bestämmelser om riksintressen finns i 3 och 4 kap. miljöbalken. De kan gälla för områden som är skyddsvärda på grund av sina speciella naturvärden och kulturvärden men också för områden som har betydelse för ett speciellt användningsområde. Ett riksintresses värde eller betydelse får inte påtagligt skadas och det väger alltid tyngre än ett motstående lokalt allmänintresse. Detta innebär att utveckling som genomförs i närheten av, eller som kan påverka ett riksintresse indirekt, måste granskas med avseende på deras potentiella inverkan på dessa intressen. Denna prövning ska säkerställa att riksintressenas långsiktiga skydd och värden bevaras, även om utvecklingen fysiskt inte befinner sig inom själva riksintresseområdet. Områden av riksintresse ska prioriteras i den fysiska planeringen och hänsyn tas så att påtaglig skada inte uppstår. Totalförsvaret är överordnat andra riksintressen och har därmed en särställning. Ansvarig myndighet för berört riksintresse får yttra sig, som remissinstans, över föreslagen utveckling som ansluter till eller omfattar delar av riksintressena.

6.1.1 Miljöbalkens 3 kapitel

Yrkesfiske, MB 3 kap. 5 §

Delar av Östersjön i närheten av Muskö, öster om Ornö, söder om Utö och kring Nåttarö berörs av riksintressen för yrkesfiske. Kommunens planering tar hänsyn till att dessa fiskevatten inte påverkas på ett betydande sätt.

Naturvård, MB 3 kap. 6 §

I Haninge finns fem områden av riksintresse för naturvård: Tyresta-Åva, Stegsholm-Sandemar, Gullringekärret, Kymmendö och Arbottna. Dessa är kommunens mest värdefulla naturområden i ett nationellt perspektiv och visar landskapstyper, naturtyper och andra naturvärden som är karaktäristiska för landets olika naturgeografiska regioner. Kommunens planering tar hänsyn till dessa värden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt.

Friluftsliv, MB 3 kap. 6 §

I Haninge finns tre områden av riksintresse för friluftslivet, varav det största finns i Stockholms skärgårds yttre del med intressen såsom båtsport, bad, fritidsfiske och cykling. Övriga områden är Hanveden, Tyresta-Åva-Gålö. Kommunens planering tar hänsyn till dessa friluftsområden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt.

Kulturmiljövård, MB 3 kap. 6 §

Haninge har sju områden av riksintresse för kulturmiljövården: Österhaningebygden, Sandemar, Utö, Huvudskär, Sundby-Varnö, Dalarö-Jutholmen-Dalarö skans och Kymmendö. Dessa miljöer visar hur människan har nyttjat tillgängliga naturresurser och hur samhälle, näringsliv, sociala villkor, byggnadsskick och estetiska ideal har utvecklats. Kommunens planering tar hänsyn till dessa värden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt.

Järnväg, MB 3 kap. 8 §

I Stockholms län är hela det statliga järnvägsnätet med stationer, spårområden, depåer och godsterminaler av riksintresse. Järnvägen mellan Älvsjö och Nynäshamn kallas Nynäsbanan och är dubbelspårig mellan Älvsjö och Tungelsta. Utbyggnad av dubbelspår till Hemfosa pågår. Nynäsbanan är av interregional betydelse och trafikeras främst av pendeltåg, men även av godståg till Jordbro. Haninges tätortsband ligger längs Nynäsbanan och här planeras den största bebyggelseutvecklingen, med fokus på området runt stadskärnan. Riksintresset beaktas i planeringen.

Väg, MB 3 kap. 8 §

Väg 73 mellan Stockholm och Nynäshamn löper utmed hela kommunens tätortsband och utgör en förbindelse mellan regionala centrum, vilket innebär att vägen har särskild regional betydelse. Utmed motorvägen förespråkar kommunen att transportintensiva och ytkrävande företag placeras nära trafikplatserna. Mellan Handen och Brandbergen planerar kommunen en ny övergång för att minska den barriäreffekt som väg 73 innebär. Väg 259 utgör förbindelse mellan regionala centrum, vilket innebär att vägen har särskild regional betydelse. Även den planerade sträckningen är av riksintresse. Kommunen tar hänsyn till riksintressena i sin planering.

Sjöfart, MB 3 kap. 8 §

Den allmänna farleden Dalaröleden på sträckan Örngrund-Kanholmsfjärden med farledsklass 1 är av riksintresse för sjöfarten. Kusttrafiken på sträckan Kalmarsund–Svenska Björn med farledsklass 2 är också av riksintresse för

sjöfarten. Även farleden Baggensfjärden-Jungfrufjärden är av riksintresse. Kommunen tar hänsyn till riksintressena i sin planering.

Vindkraft, MB 3 kap. 8 §

På sydöstra Utö finns ett riksintresse för vindkraft. Kommunen tar hänsyn till riksintresset i sin planering.

Energidistribution, MB 3 kap. 8 §

Kraftledningsnätet i Stockholmsregionen består av stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet är uppbyggt av ledningar och stationer för 400 kV och 220 kV och det förvaltas av Svenska Kraftnät. Länsstyrelsen har gjort bedömningen att stamnätet för elförsörjning med 400 kV och 220 kV inklusive transformatorstationer är av riksintresse. Kommunen tar hänsyn till riksintresset i sin planering.

Totalförsvaret, MB 3 kap. 9 §

Försvarmakten ansvarar för att identifiera riksintressen för totalförsvarets militära del, medan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap³, MSB, har motsvarande uppgift gällande totalförsvarets civila sida. Riksintressen för totalförsvarets militära del pekats ut för att skydda omistliga verksamhetsområden eller funktioner som krävs för att säkerställa att Försvarmakten kan upprätthålla och utveckla ett militärt försvar av Sverige.

I Haninge kommun finns ett flertal utpekade områden av riksintresse för totalförsvarets militära del samt i vissa fall tillhörande påverkansområden. Detta avser Berga skjutfält och hamn, Muskö örlogsbas, skjutfälten Utö, Stabbo och Mellsten inklusive Nåttarö samt sjöövningsområdena Nåttarö, Bjurshaga (Älvsnabben), Ådfjärden, och Ballriken.

Påverkansområdena tydliggör utbredning och typ av omgivningspåverkan, däribland buller eller annan risk, samt inom vilka områden olika typer av åtgärder riskerar att innebära påtaglig skada på riksintresset.

Försvarmakten ska i tidigt skede erbjudas samråd vid planläggning och bygglovsprövning utanför detaljplan samt vid tillstånds- och dispensprövningar. Det ökar möjligheten att nå en lösning där både utveckling av samhället och bevarande av riksintressena kan tillgodoses.

Exempel på remisser till Försvarmakten är samtliga plan- och lovärenden inom påverkansområden kring riksintressen oavsett byggnadshöjd, ärenden som rör objekt högre än 20 meter utanför, och 45 meter inom, sammanhållen

³ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) byter namn till Myndigheten för civilt försvar den 1 januari 2026.

bebyggelse, översiktsplaner, VA-planer, tematiska- och fördjupade översiktsplaner samt tillägg till dessa.

I dagsläget finns inga beslutade riksintressen för totalförsvarets civila del i kommunen.

6.1.2 Miljöbalkens 4 kapitel

Riksintressen enligt miljöbalkens 4 kapitel är områden som i sin helhet är av riksintresse och är utpekade med geografiska namn direkt i lagtexten. Nedan framgår hur de som berör Haninge (kustområdet och skärgården samt Natura 2000-områden) ska tillgodoses i den översiktliga planeringen.

Kustområdet och skärgården, MB 4 kap. 1,2,4 §

Stockholm läns kustområde och skärgård sträcker sig från Arkösund och Oxelösund i söder till Singö, Öregrund och Forsmark i norr. Hela detta område är ett riksintresse som ett av Sveriges mest värdefulla landskap, med stora natur- och kulturvärden och med betydelse för friluftsliv och turism. Turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömning av exploateringar eller andra ingrepp i miljön.

Haninge kust och skärgård sträcker sig från Ängsön, Gränö och Kalvholmen i norr till Nåttarö och Mällsten i söder. Eventuell bebyggelseutveckling inom utredningsområdet norr om Årsta havsbad kan komma i konflikt med riksintresset enligt 4 kap 1 § MB. Bestämmelserna i 4 kap 4 § MB är särskilt inriktade på att begränsa exploateringen för fritidshusbebyggelse. Exploatering och andra ingrepp i miljön görs endast om det inte påtagligt skadar områdenas befintliga värden. Fritidsbebyggelse får bara komplettera befintlig bebyggelse. Bestämmelserna hindrar inte utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet. Natura 2000, MB 4 kap. 8 § Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefulla naturområden. Syftet är att värna naturtyper och arter som EU-länderna har kommit överens om är av gemensamt intresse. Till varje Natura 2000 område tas en bevarandeplan fram, som bland annat beskriver områdets värden. Det är länsstyrelserna som föreslår områdena och EU som fattar beslut. I Haninge finns 15 Natura 2000-områden, 6 stycken på fastlandet och 9 stycken i skärgården.

Kommunens planering tar hänsyn till dessa värden så att miljöerna inte påverkas på ett betydande sätt. På fastlandet finns Tyresta-Åva, Sandemar, Stegsholm (Gälö), Riddartorpssmossen, Hanveden och Häringe-Hammersta. I skärgården finns Ytteräng (Muskö), Södra Nåttarö, Ålö, Rånö-Ängsholmen, Utö, Varnö - fladen (Ornö), Öster Ladängen (Ornö), Fjärdlång och Huvudskär.

6.2 Andra värden

6.2.1 Stora opåverkade områden

I Haninge finns skogar som är gamla och i stort sett opåverkade av såväl modernt skogsbruk som exploatering och infrastruktur. Områdena utgörs delvis av Tyresta nationalpark och naturreservat, men även naturreservaten och riksintresset kring Hanveden. Stora opåverkade områden ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påverka områdets karaktär, enligt Miljöbalkens 3 kapitel 2 § som avser större mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

6.2.2 Vattenskyddsområde

I Haninge finns fem fastställda vattenskyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter: Hanveden, Pålalm, Dalarö (Schweizerdalen), Ludvigsberg och Valinge träsk på Muskö. Vattenskyddsområden upprättas med syfte att skydda yt- eller grundvatten som är viktiga för dricksvattenförsörjningen i ett långsiktigt perspektiv. Kunskap om tillrinningsområdets yttre gräns och grundvattenförekomstens utbredning, som kan vara utanför vattenskyddsområden, är av stort värde för bedömningen av verksamheter som på längre sikt kan komma att påverka vattentäkten till följd av exempelvis olyckor eller förändrad markanvändning.

I Haninge kommun säkerställs, i den fortsatta samhällsplaneringen, att gällande skyddsföreskrifter uppfylls så att kommunens yt- och grundvatten skyddas.

6.2.3 Ekologiskt särskilt känsliga områden

Ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO) är mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön (3 kap. 3§ miljöbalken). Särskilt känsliga områden är exempelvis där det finns djur- och växtarter som är utrotningshotade, områden som är känsliga för störning och har svårt att återhämta sig eller svårt att klara förändringar samt områden som på annat sätt anses särskilt känsliga eller har särskilt känsliga värden.

Det finns ingen sammanställning över ESKO områden i Haninge men kommunen har för avsikt att göra en kartläggning som ska färdigställas senast 2025.

6.2.4 Våtmarker

I Haninge kommun finns flera våtmarker. De är viktiga ur ett ekologiskt perspektiv och kan även fungera som kolsänkor. Våtmarkerna i kommunen har stor betydelse för att ett rikt växt- och djurliv ska kunna bevaras och utvecklas och flera av områdena med höga naturvärden inom kommunen utgörs delvis av våtmarker. Våtmarkerna i kommunen har behov av återställande i olika grad, framför allt genom återvätning och att säkerställa att inga föroreningar når våtmarkerna. När andelen våtmarker ökar i kommunen gynnas den biologiska mångfalden och möjliggöra hållbar vattenhantering i kommunen.

6.2.5 Kulturmiljövärden

Kulturmiljön omfattar hela den av människan påverkade fysiska miljön, från forntid till i dag. Bebyggelsens och landskapets kulturvärden kan bedömas ur tre kompletterande perspektiv – kulturhistoriskt, estetiskt och socialt. När nya fysiska miljöer växer fram och befintliga förändras är det viktigt att detta görs i samspel med kulturmiljöns kulturhistoriska, estetiska och sociala värden.

Kunskapen om kommunens kulturmiljöer finns samlad i kommunens kulturmiljöprogram, antaget 2019. Programmet består av två delar, varav den första delen utgörs av mål och strategier kommunens kulturmiljöer och den andra delen består av ett omfattande kunskapsunderlag med områdesinventeringar för de olika kommundelarna. Programmet ska användas i kommunens samhällsplanering och för handläggning av bland annat bygglovsärenden.

I Haninge kommun beaktas, i den fortsatta samhällsplaneringen, kommunens obebyggda och bebyggda kulturmiljöer och särskild hänsyn tas till kulturhistoriska värden. Arkeologiska utredningar, kulturmiljöinventeringar och konsekvensbeskrivningar genomförs vid behov för att säkerställa tillräcklig hänsyn och att inte eventuellt oklassade kulturmiljöer värderas. Målet är även att kulturmiljöerna ska användas genom att vara tillgängliga för alla, och de ska bidra till att skapa attraktiva miljöer som även höjer värdet på närliggande mark.

6.2.6 Farligt gods

I Haninge transporteras farligt gods på de rekommenderade primära transportlederna som används för genomfartstrafik. De sekundära transportlederna är främst avsedda för lokala transporter från det primära nätet, för leverantör eller mottagare av farligt gods.

Haninge kommun säkerställer, i den fortsatta samhällsplaneringen, att en acceptabel risknivå kan uppnås i närhet till transportleder för farligt gods eller verksamheter som medför förhöjd risknivå.

6.2.7 Vibrationer

Tungt trafikerade vägar eller järnvägar kan generera störande vibrationer, i synnerhet inom områden som består av lera eller andra finsediment. Inom kommunen riskerar störande vibrationer uppstå längs med Nynäsbanan (järnvägen), väg 73 (Nynäsvägen) och väg 259 (Tvärförbindelse Södertörn).

Haninge kommun utreder och beaktar, i den fortsatta samhällsplaneringen, risken för störande vibrationer.

6.2.8 Markföroreningar

Ett förorenat område är en plats som är så förorenad att den kan innebära skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Området kan utgöras av mark, vatten, sediment och/eller byggnader och anläggningar.

Föroreningarna kommer vanligen från verksamheter på platsen så som småbåtshamnar, plantskolor, verkstäder, områden där det har bedrivits militär verksamhet etcetera.

Haninge kommun utreder, i den fortsatta samhällsplaneringen, förekomst av föroreningar så att inga oacceptabla halter av föroreningar finns inom den markanvändning som avses. Utredning sker genom till exempel miljötekniska markundersökningar och hydrologiska grundvattenundersökningar där eventuella efterbehandlingsåtgärder genomförs före byggstart.

6.2.9 Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas som finns i mark, luft och vatten. Marken är den vanligaste radonkällan och det går inte att vara säker på att marken är radonfri förrän man gjort mätningar.

Haninge kommun beaktar och utreder, i den fortsatta samhällsplaneringen, risken för markradon. Vid höga radonvärden ska byggnaderna byggas radonsäkert.

6.2.10 Ras, skred och erosion

Risken för ras och skred ökar med ökad nederbörd, intensiva regn, ökade flöden och stigande havs- och grundvattennivåer. I vissa områden är stabiliteten redan i dag låg och där bedöms risken öka i framtiden.

Erosion samt inre erosion av olika slag kan uppstå, exempelvis från vågor, strömmande vatten, vind, is eller i finkornig friktionsjord när grundvattenströmmar för med sig partiklar. Förutsättningar för erosion finns längs sjöar och vattendrag i Tyresåns sjösystem och längs Östersjökusten.

Haninge kommun säkerställer, i den fortsatta samhällsplaneringen, att tillkommande bebyggelse inte medför någon ökad risk för befintlig bebyggd miljö vad gäller ras, skred och erosion samt att befintliga risker upphör inom planområdet. Detta utreds genom geotekniska undersökningar i planskedet. Förutom hänsyn till jordart och marklutning beaktas även risk för grundvattensänkning och översvämning vid behov.

6.2.11 Översvämning

Risken för översvämningar ökar med ett förändrat klimat, främst orsakat av stigande havsnivåer, skyfall samt ökade flöden i vattendrag och sjöar. Översvämningar i den byggda miljön kan orsaka stora materiella skador och att viktiga samhällsfunktioner slås ut, med omfattande ekonomiska konsekvenser samt risker för människors liv och hälsa.

Framtagna översvämningsskarteringar för skyfall, kust, sjöar och vattendrag visar att det finns områden i kommunen där översvämningssrisker överlappar med befintlig bebyggelse och infrastruktur.

För att undvika skador från översvämningar längs sjöar, vattendrag och kust bör befintliga översvämningssytor bevaras, och ny bebyggelse ska undvikas inom dessa områden. Länsstyrelsens rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå ska tillämpas.

Vid skyfall i urbana miljöer överskrider dagvattensystemens kapacitet, och vatten kommer i stället att avledas på markytan för att så småningom ansamlas i lågpunkter. För att komma till rätta med de översvämningar som riskerar att uppstå behöver hela avrinningsområden beaktas, både för att lösa problem i den befintliga miljön, och för att möjliggöra ny bebyggelse eftersom översvämningssfrågan inte alltid kan lösas inom enskilda detaljplaner. Många aktörer i samhället behöver delta i arbetet med att få till stånd förebyggande åtgärder och en god beredskap. Kommunen verkar för en ökad samverkan, samt för att sprida information om översvämningssrisker och skyddsåtgärder till medborgare och andra aktörer i samhället.

Ny bebyggelse bör undvikas i områden där ett skyfall kan orsaka skadliga översvämningar, eller där den hotar att orsaka eller förvärra skador i befintlig miljö. Detta bör avgöras i tidiga skeden i samhällsbyggnadsprocessen.

Områden som inte är lämpliga att bebygga kommer att pekas ut i underlag som ska tas fram i det strategiska översvämningsarbetet.

Där ny bebyggelse bedöms vara lämplig ska det i den fortsatta samhällsplaneringen säkerställas att den inte kommer ta skada eller orsaka skada vid ett skyfall. Länsstyrelsens rekommendationer för hantering av översvämningsfall till följd av skyfall ska tillämpas, vilket bland annat innebär att samhällsviktig verksamhet ska ges en högre skyddsnivå och att framkomlighet för utryckningsfordon och annan viktig trafik ska säkerställas. Huvudsakliga principer inom detaljplaneringen bör vara att naturliga rinnvägar ska bevaras och hållas öppna, samt att bebyggelse skyddas genom en genomtänkt höjdsättning. Byggnader och känsliga anläggningar placeras på höjdparter, medan parker, grönområden och andra ytor som kan tillåtas översvämmas lokaliseras till lägre delar av terrängen. En låg hårdgörandegrad och lokal utjämnning eftersträvas för att minska tillrinningen, med målsättningen att ett skyfall ska kunna hanteras inom respektive detaljplan.

6.2.12 Värme

Haninge bedöms i hög grad att med tiden få högre temperaturer och längre perioder med torka och värmeböljorna bedöms bli mer vanligt förekommande i framtiden. Höga temperaturer kan i sig medföra en överdödighet inom vissa riskgrupper och flera allvarliga och betydande konsekvenser på naturmiljön såsom torka, höga vattentemperaturer samt låga vattennivåer i sjöar och vattendrag. Temperaturmätningar visar att områden med tät bebyggelse och hårdgjorda ytor, som exempelvis bostads- eller industriområden, är betydligt varmare än områden med skog och större vattenytor. En förändrad markanvändning och ökad exploatering kan medföra att de negativa konsekvenserna av ett förändrat klimat förstärks.

Haninge kommun säkerställer, i den fortsatta samhällsplaneringen, att höga temperaturer och risker för lokala värmeböljor minimeras. Detta omfattar tillskapande och bevarande av skuggande vegetation, anpassningar av bebyggelse och arkitektur samt tillgänglighet till svalka.

6.2.13 Miljö kvalitetsnormer

Buller

Miljö kvalitetsnormen för omgivningsbuller är en strävan efter att omgivningsbuller (det vill säga oönskat och skadligt utomhusljud som exempelvis vägar, järnvägar, vindkraft, skjutfält, motorsportsbanor etcetera) inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Normen följs när strävan är att undvika skadliga effekter på människors hälsa av omgivningsbuller.

Kommuner och myndigheter ansvarar för att miljö kvalitetsnormer följs, främst genom kartläggningar och åtgärdsprogram. Kommuner med en befolkning på över 100 000 invånare ska vart femte år göra bullerkartläggningar och därefter ta fram och fastställa åtgärdsprogram för att minska bullerstörningar. Haninge kommun blev 100 000 invånare under 2024 och framtagandet av en bullerkartläggning pågår.

Haninge kommun arbetar, i den fortsatta samhällsplaneringen, med ljudmiljön i syfte att minimera mängden bullriga miljöer, men också för att främja platser med en god ljudmiljö inom tätbebyggt område och säkra tysta områden för rekreation och återhämtning. En god ljudmiljö och tysta områden är attraktiva tillgångar i en storstadsregion, och de bör tillvaratas och utvecklas. Arbetet för god ljudmiljö ska ske aktivt och medvetet, genom att bland annat genomföra bullerberäkningar vid framtagande av detaljplaner.

Luftkvalitet

Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. Med utomhusluft avses utomhusluften med undantag för arbetsplatser samt vägtunnlar och tunnlar för spårbunden trafik. Utsläpp som försämrar luftens kvalitet kommer från transporter, förbränning, uppvärmning och industrier. Vid förtätning av bebyggelseområden kommer fler människor vistas på samma yta och fler människor kommer att påverkas av och bidra till luftföroreningar. Det kan även leda till mer trafik lokalt som i sin tur ökar mängden föroreningar i luften.

Haninge kommun säkerställer, i den fortsatta samhällsplaneringen, att miljö kvalitetsnormerna inte överskrids.

Vatten

Utmaningar i form av snabbt växande bebyggelsemiljöer och vatten av god kvalitet, i kombination med pågående klimatförändringar och ökad nederbörd, ställer ökade krav på hur vatten ska hanteras. Dagvattenhanteringen är en viktig del i att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle och ansvaret delas av många aktörer. I Haninge kommun eftersträvas en långsiktigt hållbar dagvattenhantering som tillgodoser dagens behov av omhändertagande av dagvatten och samtidigt möter framtida utmaningar, ur såväl kvalitetsperspektiv som kvantitetsperspektiv. För att uppnå målen finns ett antal strategier som gäller på såväl enskild som allmän mark inom kommunen.

Avrinningsområdena till Drevviken, Vitsån, Rocklösaån, Husbyån, belastas av stora volymer dagvatten från vägar och bebyggda områden inom hela sitt avrinningsområde, näringsämnen från jordbruksmark, enskilda avlopp, reningsverk och verksamhetsområden. Delar av kommunens större

grundvattentillgångar är belägna i direkt anslutning till tätorter och verksamheter som medför stor risk för föroreningsspridning till grundvattnet.

Grund- och ytvatten ska skyddas mot åtgärder som negativt påverkar framtida användning eller åtgärder som negativt kan påverka miljökvalitetsnormerna för vatten.

Haninge kommun säkerställer i den fortsatta samhällsplaneringen, att vattenåtgärder, såsom flödesdämpande och näringsreducerande, utreds tidigt vid exploatering och att stor hänsyn tas till behovet av att dagvattnet renas. Kommunen förbättrar och utvecklar befintliga dagvattenlösningar på allmän plats och ansvaret för kvartersmark ligger på fastighetsägare/ verksamhetsutövaren. Tillsynsmyndigheterna säkerställer att verksamheterna uppfyller tillståndskrav. Utsläpp av dagvatten till recipient får inte motverka att god vattenstatus uppnås. Kommunen vidtar lämpliga åtgärder för att rena vattnet i kommunens ytvattenförekomster i enlighet med rekommendationer från genomförda utredningar. Sjöarna och vattendragens kvalitet och höga naturvärden ska inte försämrats och exploatering intill dessa områden bör undvikas.

Hänsyn ska tas till grundvattnet i samhällsplaneringen och vid ändrad markanvändning. Kommunens stråk av grus- och isälvsmaterial, som medför bra grundvattentillgångar, bevaras för framtiden genom att rent regn- och dagvatten fyller på förekomsterna och inte förorenas av exempelvis verksamheter och förorenat dagvatten. ska tas till grundvattnet vid i den fortsatta samhällsplaneringen och vid ändrad markanvändning. Den fortsatta samhällsplaneringen och markanvändning styrker att föreskrifter för grundvattenförekomsterna efterlevs samt skyddar grundvattnets kvalitet och kvantitet. Grundvattenförekomster som idag inte har skyddsföreskrifter ska utredas om ett eventuellt utökat skydd. Utsläpp av dagvatten till recipient får inte motverka att god vattenstatus uppnås i recipienten. Grund- och ytvatten ska skyddas mot åtgärder som negativt påverkar framtida användning eller åtgärder som negativt kan påverka miljökvalitetsnormerna för vatten.

Havsmiljö

Havsmiljödirektivet syftar till nå god miljöstatus, det vill säga att biologisk mångfald bevaras och havens ekosystem hålls friska och fria från föroreningar, samtidigt som ett hållbart nyttjande möjliggörs. En del av den nationella förvaltningen består av att ta fram och följa upp indikatorer som med sina målvärden används för att bedöma om miljökvalitetsnormerna följs. Indikatorerna är exempelvis mängd skräp på stränderna och på havsbotten, storleksstruktur hos fisksamhällena, tillförsel av farliga ämnen, kväve och

fosfor etc. Bedömningen ligger sedan till grund för framtagandet av åtgärdsprogram, men är även ett verktyg för att avgöra om tillståndet i miljön närmar sig god miljöstatus.

Information om vattenförekomsterna samt deras miljö kvalitetsnormer och status finns i databasen VISS (viss.lst.se).

Havsmiljön ska skyddas mot åtgärder som negativt påverkar framtida användning eller åtgärder som negativt kan påverka miljö kvalitetsnormerna. Haninge kommun samarbetar med länsstyrelsen i arbetet kring framtagande och förvaltning av plan för marint områdesskydd i Egentliga Östersjön.

6.2.14 Jordbruksmark

Jordbruksmarken i Haninge kommun är av varierande storlek, kvalitet och brukningsvärde. En större andel av jordbruksmarken återfinns inom kommunens grönområden och naturreservat, en mindre del jordbruksmark återfinns dock inom och intill den bebyggda miljön. I samband med kommunens bebyggelseutveckling berörs en del av kommunens jordbruksmark av ianspråktagande för att möjliggöra bebyggelseutveckling. Ianspråktagande av jordbruksmark får endast ske om det finns ett väsentligt samhällsintresse för ianspråktagandet. Utveckling behöver tillgodose ett väsentligt samhällsintresse som inte kan lösas genom ianspråktagande av mark på annan plats.

Mark- och vattenanvändningskartan gör anspråk på delar av jordbruksmark för främst bostadsutveckling i de centrala delarna av kommundelarna Västerhaninge, Tungelsta och Krigslida samt för etablering eller utveckling av verksamheter i lägen med god tillgång till infrastruktur, vilket främst är kring kommunens trafikplatser till väg 73. Denna jordbruksmark föreslås ianspråkta för att ytterligare stödja en långsiktigt hållbar utveckling i kommunen och regionen genom att dels förtäta och utveckla mark intill sammanhållen bebyggelse, dels där god tillgång till kollektivtrafik och infrastruktur råder. Utvecklingen inom dessa områden sker i syfte av att tillgodose Stockholmsregionens bostadsförsörjningsbehov och behov av öka antalet arbetsplatser inom kommunen och regionen som enligt regeringen pekats ut som ett av de väsentliga samhällsintressena.

Haninge kommun prövar, i fortsatta samhällsplaneringen, ianspråktagande av jordbruksmark mot brukningsvärdet hos aktuell jordbruksmark i varje enskilt fall. Motiveringen ska göras med utgångspunkt i nationella behov och mål och sedan konkretiseras utifrån lokala och regionala förhållanden och utvecklingsbehov. Jordbruksmark som har planlagts sedan tidigare för annat

ändamål än jordbruk är i lagens mening inte jordbruksmark även om marken fortfarande används som jordbruksmark.

6.3 Anmärkning från Länsstyrelsen

(Kommer våren 2025)

7. Miljö- och konsekvensbedömning

Planeringen tar hänsyn till miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter. Bedömningen är avgörande för att säkerställa att planens genomförande bidrar till en hållbar utveckling och att eventuella negativa konsekvenser identifieras och hanteras.

Totalförsvarets civila intressen bevakas i region- och översiktsplaneringen enligt PBL. Haninge kommun hanterar förutsättningarna tidigt i det inledande arbetet med region- eller översiktsplanen samt i framtagande av planeringsstrategin inom ramen för aktualitetsprövning av översiktsplan.

8. Genomföra och följa upp

8.1 Genomförande

Ett framgångsrikt genomförande av översiktsplanen förutsätter god samverkan, effektiv planläggning och att stadsbyggnadsprojekten samordnas med andra satsningar och investeringar som främjar en positiv samhällsutveckling i Haninge.

8.1.2 Översiktsplanens roll i den kommunala styrningen

Översiktsplanen beslutas av kommunfullmäktige och omfattar Haninge som geografiskt område och hela kommunkoncernen. Varje nämnd och bolag har ett eget ansvar för att arbeta i enlighet med planens mål med tillhörande strategier och utvecklingsinriktning. Kommunstyrelsen ansvarar för samordning och genomförande av översiktsplanen.

Som del av översiktsplanens genomförande ansvarar kommunstyrelsen för att löpande följa upp och utvärdera planens genomslag och effekter. Det innebär att översiktsplaneringen är en kontinuerlig process där uppsatta mål och den föreslagna utvecklingsinriktningen fortlöpande ses över och anpassas till nya

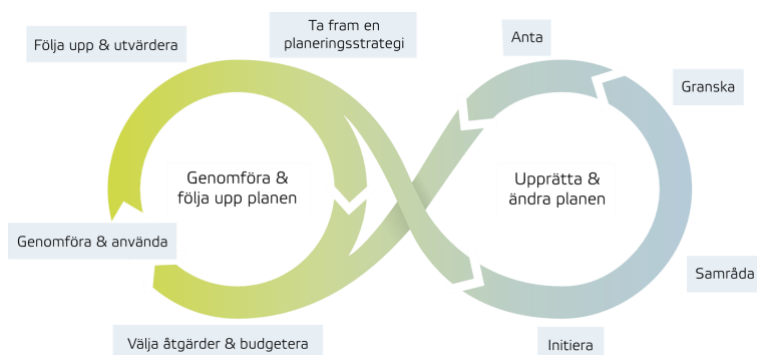
kunskaper och en samhällsutveckling som successivt kommer att leda fram till nya förutsättningar för kommunens planering.

Enligt plan- och bygglagen 3 kap. 23 § ska kommunfullmäktige anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. Planeringsstrategin syftar till att hålla översiktsplanen aktuell och i strategin ska fullmäktige:

1. ta ställning till dels ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet, dels kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, och
2. bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 kap. 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §.

8.2 Uppföljning

Uppföljningen är en del i den kontinuerliga översiktsplaneringsprocessen och genomförs i samband med varje ordinarie val. Uppföljningen redovisas för kommunstyrelsen och utgör därefter ett viktigt underlag för arbetet med planeringsstrategin.

Kontinuerlig översiktsplanering. Källa: Boverket.

8.2.1 Planeringsstrategi

Kommunfullmäktige ska enligt plan- och bygglagen⁴ anta en planeringsstrategi för översiktsplanen senast 24 månader efter ett ordinarie val.

Planeringsstrategin bidrar till att identifiera nya insatser utifrån förändrade förutsättningar och blir på så sätt ett effektivt verktyg för att hålla översiktsplanen aktuell och säkerställa att arbetet styrs mot översiktsplanens framtidsbild. Planeringsstrategin möjliggör än mer träffsäkerhet i arbetet med samhällsplaneringen i Haninge.

⁴ Plan- och bygglagen 3 kap 23§

9. Bilagor

- Bilaga 1: Kartbilagor - samrådshandling
- Bilaga 2: Miljöbedömning - samrådshandling